

Hva skjer med pengene i Indre Østfold?

Kommuneøkonomi er fullt av ord som «netto driftsresultat», «disposisjonsfond» og «behovskorrigert avvik». Men bak ordene handler det om noe alle kjenner: **inntekter, regninger, sparepenger og lån**. Dette heftet forklarer — uten fagspråk — hva en grundig gjennomgang av Indre Østfolds økonomi fant. Og Indre Østfold har en interessant historie: en kommune som på ett år gikk fra underskudd til solid overskudd — men der ledelsen selv advarer om at deler av overskuddet er «engangspenger».

–20 mill.

så mye gikk kommunen i minus i 2024. Et tøft år der utgiftene ble større enn inntektene

+135 mill.

så mye gikk kommunen i pluss i 2025 — en kraftig snuoperasjon. Men deler av det er engangspenger som ikke kommer igjen

125 mill.

så mye skal kommunen spare inn over fire år for å ha råd til å bygge. Så langt er bare rundt 20 mill. tatt ut

Tenk på kommunen som en husholdning: Indre Østfold er egentlig fem gamle nabofamilier — Askim, Eidsberg, Hobøl, Spydeberg og Trøgstad — som flyttet sammen i 2020. Familien har høye «faste regninger» (eldreomsorg, skole, barnehage) fordi det er mange som trenger hjelp, og den har tatt opp store lån for å bygge. I fjor gikk det i minus. I år ble det plutselig et pent overskudd — men en del av pengene var engangstilskudd, omtrent som en uventet skatterefusjon man ikke kan regne med hvert år. Derfor strammer familien fortsatt inn på hverdagsutgiftene, selv om regnskapet ser bra ut akkurat nå.

Grunnlaget for dette heftet er en full analyse bygget på åpne offentlige tall (SSB, Statsforvalteren, kommunens egne rapporter, tilsyn og lokale medier). Den tekniske rapporten viser alle kilder og utregninger. Hovedtallene her er fra 2025 — det siste året med endelige, reviderte tall (publisert 16. juni 2026).

Indre Østfold bruker mindre enn forventet på nesten alt — med ett unntak: barnevern

For å sammenligne kommuner rettferdig kan man ikke bare se på kronebeløp — en kommune med mange barn trenger mer skole, en med mange eldre trenger mer omsorg. Staten har derfor et eget regnestykke som sier hva hver kommune *burde* trenge med akkurat sin befolkning. Vi har sammenlignet Indre Østfolds faktiske forbruk med dette «forventet behov»-tallet:

OMRÅDE	MER/MINDRE ENN FORVENTET PER ÅR	HVA BETYR DET?
Administrasjon («byråkratiet»)	99 mill. mindre	Drives svært nøkternt — langt under forventet
Eldreomsorg og hjemmetjenester	99 mill. mindre	Drives svært nøkternt — og strammere enn året før
Helsetjenester (legevakt, helsestasjon m.m.)	41 mill. mindre	Under forventet
Barnehage	40 mill. mindre	Under forventet — kommunen har bl.a. kuttet åpningstider
Sosialhjelp m.m.	8 mill. mindre	Nærmer seg forventet (lå mye lavere året før)
Grunnskole	9 mill. mer	Så vidt over forventet
Barnevern	57 mill. mer	Indre Østfolds eneste store «dyre unntak» — og det vokser. Les neste side

Det overraskende: Indre Østfold driver de store tjenestene *billigere* enn det befolkningen tilsier. Både administrasjonen og eldreomsorgen koster nesten 100 millioner mindre enn forventet — hver. Spørsmålet er ikke om kommunen sløser. Spørsmålet er hvorfor akkurat barnevernet skiller seg ut i motsatt retning, og om det stramme nivået på de andre tjenestene går ut over kvaliteten.

Regnestykket viser altså en **nøktern kommune med ett dyrt unntak: barnevern.**

Barnevernet ligger 57 millioner over det forventede, og avstanden øker fra år til år. Hvorfor en kommune som ellers sparer på alt likevel bruker mer enn forventet nettopp her, handler ikke om at den er raus. Det forklarer vi på neste side.

Hvorfor bruker kommunen mer enn forventet på barnevern?

På nesten alle andre områder klarer Indre Østfold å holde utgiftene under det staten forventer. Men barnevernet er annerledes. Her bruker kommunen 57 millioner mer enn forventet, og gapet vokser. Det handler ikke om at kommunen deler ut penger lett. Forklaringen ligger i hva slags tjeneste barnevern er.

- **Barnevern er lovpålagt — med strenge frister.** Når en bekymringsmelding kommer, *må* kommunen undersøke saken og følge den opp innen bestemte frister i loven. Dette er ikke et tilbud kommunen kan «skru ned» slik den kan med for eksempel åpningstider i barnehagen. Behovet styrer utgiften — ikke budsjettet.
- **Reelt høyt behov.** Indre Østfold er en kommune med høyt beregnet behov. Det trekker mot flere og tyngre barnevernssaker enn i en gjennomsnittskommune — ikke mot at kommunen prioriterer barnevern foran andre tjenester.

Kort sagt: Det er ikke lokal raushet som gjør barnevernet dyrt i Indre Østfold. Det er at barnevern er en rettighet med lovbestemte frister — utgiftene lar seg rett og slett ikke presse ned slik kommunen gjør med de andre tunge tjenestene. Behovet er reelt, og barna har krav på hjelp i tide.

Et varsko fra staten: I 2021 førte Statsforvalteren tilsyn med barnevernet i Indre Østfold og fant et lovbrudd: I **10 av 20 saker** ble vedtak ikke fattet innen fristen. Dette skjedde altså *allerede under dagens press*. Det betyr ikke at kommunen bruker for mye — tvert imot viser det at tjenesten er presset, og at de mest sårbare barna ikke alltid har blitt fulgt opp raskt nok.

Indre Østfold har for øvrig fått **tre lovbrudd fra staten** de siste årene — i tillegg til barnevernet gjelder det et avlastningshjem for barn (2023) og NAV-kontorets behandling av barnefamilier (2023). Alle tre treffer tjenester der kommunen driver stramt. Det er en påminnelse om at innsparing kan ha en pris: at kvaliteten settes under press akkurat der barna trenger hjelpen mest.

Solid på papiret — men ikke trygt over kneika

11,1 %

sparekontoen
(«disposisjonsfondet») målt mot
årsinntekten — en solid buffer
som nettopp er bygget opp igjen

90 %

kommunens lån tilsvarer nesten
en hel årsinntekt — moderat-til-
høy gjeld, og selve grunnen til at
den må spare

+57 mill.

ekstra fikk kommunen av det nye
statlige fordelingssystemet i 2025
— Indre Østfold er en av
vinnerne, ikke en taper

Her er den ærlige historien. Indre Østfold gikk fra et tøft minusår (2024) til et solid plussår (2025). Men overskuddet er ikke fullt så trygt som det ser ut.

Overskuddet som delvis er engangspenger

I 2024 gikk kommunen 20 millioner i minus. En stor del skyldtes at skatteinntektene sviktet med hele 105 millioner — men nesten alt kom tilbake fra staten (rundt 93 millioner gjennom utjevningsordninger, pluss 36 millioner ekstra). Underskuddet handlet altså mest om at **utgiftene i tjenestene ble for høye**, ikke om varig svikt i inntektene. I 2025 snudde det til et overskudd på 135 millioner. Men både ordføreren og kommunedirektøren sier rett ut at **en del av dette er «enkeltilskudd som ikke kommer hvert år»** — altså engangspenger. Sparekontoen på 11,1 prosent er reell, men hviler delvis på slike engangsposter.

Høy gjeld og en innsparing som går tregt

Samtidig har Indre Østfold tatt opp store lån for å bygge — gjelden tilsvarer rundt 90 prosent av en hel årsinntekt. For å ha råd til mer skal kommunen spare inn 125 millioner over fire år. Men det går tregt: så langt er bare rundt 20 millioner tatt ut. Innsparingen ligner mer en bred, langsom gjennomgang enn målrettede grep — og noen av kuttene, som kortere åpningstider i barnehagene, rammer tjenester som allerede ligger under forventet nivå.

Den uutnyttede muligheten: Indre Østfold har bevisst valgt å *ikke* ha eiendomsskatt på boliger. Kommunen krever bare inn eiendomsskatt på kraftverk og lignende — rundt 59 millioner i året, mest fra Kykkelsrud kraftverk. Det betyr at kommunen har en inntektskilde liggende ubrukt, samtidig som den kutter i tilbud som barnehageåpningstider. Å innføre boligeiendomsskatt er et helt legitimt politisk valg — og å la være er det også. Men det er et reelt valg som bør tas med åpne øyne.

Det ærlige bildet er altså verken «Indre Østfold er i krise» eller «alt er trygt». Kommunen er *ikke* på statens svarteliste (ROBEK), og den har snudd økonomien. Men overskuddet er delvis engangspenger, gjelden er høy, og innsparingen henger etter. Kommunen er ute av minus — men ikke trygt over kneika.

Liten ordliste — «gresk» oversatt til norsk

Netto driftsresultat

Det som er igjen av årets inntekter når alle regninger og renter er betalt. I 2025 hadde Indre Østfold et solid overskudd (**pluss** 2,7 %) — over det anbefalte nivået. Men deler av overskuddet var engangspenger, så det forteller ikke hele historien om den varige driften.

Disposisjonsfond

Kommunens sparekonto — penger som i prinsippet kan brukes når noe svikter. Måles i prosent av årsinntekten. Indre Østfold: 11,1 % — en solid buffer som nettopp er bygget opp igjen etter minusåret 2024.

Behovskorrigert / utgiftsbehov

Statens regnestykke for hva en kommune burde trenge, ut fra hvor mange barn, unge og eldre den har. Det gjør det mulig å sammenligne Indre Østfold rettferdig med helt ulike kommuner — og det er dette som viser at kommunen driver det meste under forventet behov, men barnevernet over.

Netto lånegjeld

Kommunens «boliglån». Indre Østfolds gjeld tilsvarer rundt 90 % av en hel årsinntekt — moderat-til-høy, og en viktig grunn til at kommunen må spare inn.

Engangstilskudd

Penger kommunen får én gang, ikke hvert år — for eksempel ekstrabevilgninger fra staten. De løfter regnskapet det året de kommer, men man kan ikke bygge varig drift på dem. Kommunens egen ledelse advarer om at deler av 2025-overskuddet er nettopp slike penger.

Nytt inntektssystem

Statens nye måte å fordele penger mellom kommunene på. Mens rike pendlerkommuner tapte, fikk Indre Østfold rundt 57 millioner *mer* i 2025 — fordi kommunen har et høyt beregnet behov. Her er Indre Østfold en vinner.

Eiendomsskatt

En skatt kommunen kan velge å kreve inn på eiendommer. Indre Østfold har bevisst valgt å la være på boliger, og krever bare inn skatt på kraftverk og lignende (~59 mill., mest fra Kykkelsrud). En mulig inntekt på boliger ligger dermed ubrukt.

ROBEK

Statens «svarteliste» over kommuner med så dårlig økonomi at de mister styringen over egen pengebruk. Indre Østfold er **ikke** på lista — ingen østfoldkommuner var det ved utgangen av 2025.

Endelige tall

2025-tallene er nå endelige (reviderte), publisert av SSB 16. juni 2026, og er hovedåret i dette heftet. 2024-tallene står igjen som sammenligning.

Hvor kommer tallene fra?

Alt bygger på åpne kilder: Statistisk sentralbyrå (KOSTRA), statens fordelingssystem, kommunens egne årsrapporter og budsjetter, statlige tilsyn og lokale medier (NRK, Indre24, Smaalenene). Hver eneste tallpåstand er sporbar til kilden, og hele analysen ble til slutt «angrepet» av en egen kvalitetskontroll som lette etter feil.

Folkeversjon, oppdatert 16. juni 2026. Tall i millioner kroner der annet ikke er sagt; hovedår 2025 (2024 som sammenligning). Viktig presisering: når analysen sier at noe koster «mindre enn forventet», betyr det ikke at tilbudet er dårlig — det kan være bevisst, nøktern drift. Og når barnevern koster «mer enn forventet», betyr det ikke sløsing, men at lovpålagte rettigheter og frister gjør at utgiftene ikke lar seg presse ned. Poenget er at valgene bør tas med åpne øyne, og at noen må si hva som skal betale for hva.